

STOWARZYSZENIE GMIN I POWIATÓW MAŁOPOLSKI

z siedzibą w Krakowie
Pl. WszystkichŚwiętych 3/4, 31-004 Kraków,
Biuro:
ul. Grodzka 15/2
31-006 Kraków

tel.: 601 199 548; 601 303 821
e-mail: biuro@sgpm.krakow.pl; www.sgpm.krakow.pl
nr konta: KBS 30 85910007 0020 0093 1577 0002
Regon 351011374 NIP 676-10-71-117 KRS 0000182275

Stanowisko XXXVI WALNEGO ZEBRANIA CZŁONKÓW STOWARZYSZENIA GMIN I POWIATÓW MAŁOPOLSKI w sprawie stabilizacji dochodów jednostek samorządu terytorialnego Kraków, 21 września 2023 r.

Samorządy skupione w Stowarzyszeniu Gmin i Powiatów Małopolski dostrzegają **tendencję pogarszania się stabilności finansowej jednostek samorządu terytorialnego**. Mają na to wpływ zmiany w ustawach o podatku dochodowym od osób fizycznych, o podatku od osób prawnych obniżające im podatki oraz **przesunięcie na samorządy zadań realizowanych lub finansowanych do tej pory z budżetu centralnego Państwa bez gwarancji odpowiedniego poziomu finansowania**.

O ile samo obniżanie podatków oceniamy pozytywnie, to **nie może być ono realizowane kosztem budżetów samorządów, brakiem funduszy na ambitne inwestycje czy wkład własny do projektów, gdyż to zahamuje inwestycje i wzrost gospodarczy**, do którego wcześniej samorządy znacznie się przyczyniały. Tymczasem głównym skutkiem dla JST zmian podatkowych wprowadzanych przez rząd w latach 2019 – 2023 był spadek dochodów własnych JST, sięgający według szacunków ogólnopolskich organizacji samorządowych nawet do 30 mld zł rocznie i dotyczący szczególnie duże miasta (W Krakowie ubytek z PIT od 2019 roku wyniósł **blisko 2,3 mld zł**, a z uwzględnieniem rządowej rekompensaty – **1,67 mld**).

W konsekwencji niepokojącą sprawą są problemy z planowaniem budżetów JST- związane już nie tylko z planowaniem budżetów wieloletnich, ale nawet rocznych.

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski przyłącza się do postulatu innych organizacji samorządu terytorialnego, **aby resort finansów obligatoryjnie udostępniał JST średnioterminowe prognozy podstawowych wielkości kształtujących ich dochody, w szczególności z tytułu udziałów we wpływach z podatku PIT i CIT oraz subwencji ogólnej** (jej części: oświatowej, wyrównawczej, równoważącej/regionalnej oraz rozwojowej). Dane te są niezbędne dla tworzenia realnych wieloletnich prognoz finansowych JST.

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski uważa, że należy **rozpocząć rzetelną dyskusję na temat udziału jednostek samorządu terytorialnego w podatku VAT**. Już w 2009 r. na XXII Walnym Zgromadzeniu Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Małopolski, zorganizowanym w Sali Obrad Rady Miasta Krakowa SGiPM podjęło uchwałę podsumowującą doświadczenia dziesięciu lat istnienia samorządu powiatowego i wojewódzkiego. W dokumencie tym czytamy m.in.: „*Gminy, powiaty i województwa stanowią bardzo ważny element ustroju Rzeczypospolitej, ale dla sprawnego funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego potrzebne jest wzmocnienie podstaw majątkowych, finansowych i instytucjonalnych*”. W dalszej części uchwały postulowano m.in.:

„Przyspieszenie prac nad zmianami w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Objęcie dochodami z tytułu podatków pośrednich, takimi jak VAT i akcyza, zapewni stabilniejszą pozycję finansową Jednostek Samorządu Terytorialnego, zrekompensuje też utratę dochodów z tytułu obniżenia stawek podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych oraz wprowadzenia ulgi prorodzinnej”.

Dziś także uważamy, że dla samorządu udział w podatku VAT (np. poprzez zwrot VAT od inwestycji) **może być lewarem, który pozwoli samorządom na przyspieszenie inwestycyjne i kolejny skok cywilizacyjny** –

szczególnie poprzez inwestycje, które powinny być kołem zamachowym gospodarki, dając w odróżnieniu od konsumpcji, szanse na stabilny, długotrwały wzrost gospodarczy w przyszłości.

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski postuluje rozpoczęcie szerokiej ogólnopolskiej debaty na temat zmian w systemie finansowania oświaty. Samorządy terytorialne – szczególnie małe gminy wiejskie i miasta metropolitalne - od lat mają ogromne problemy z finansowaniem wydatków oświatowych, a zwłaszcza wynagrodzeń nauczycieli, co spowodowane jest m.in. faktem, że choć **kwota subwencji oświatowej nominalnie wzrasta, to nie na tyle, by pokryć rosnące jednocześnie pensje nauczycieli.** Samorząd terytorialny, zgodnie z Kodeksem pracy i Kartą nauczyciela, zobligowany jest do finansowania centralnie ustalanych podwyżek nauczycieli.

Od lat **jednym z pomysłów środowiska samorządowego i m.in. Związku Nauczycielstwa Polskiego jest, by to rząd – budżet centralny - przejął pensje dyrektorów i nauczycieli,** a samorządy odpowiadały za utrzymanie budynków, remonty i inwestycje oświatowe (budowę infrastruktury sportowej, wyposażenie szkół, pomoce naukowe). Takie rozwiązanie niesie jednak ze sobą obawę przed ponowną centralizacją zarządzania oświatą. Część ekspertów zwraca również uwagę na fakt, że przejęcie wynagrodzeń nauczycieli przez państwo spowoduje, że część oświatowa subwencji ogólnej będzie wówczas bardzo mała, co w małych samorządach może negatywnie wpłynąć na wiarygodność kredytową. **Uważamy, że szeroka debata i konsultacje społeczne pozwolą na wypracowanie nowego modelu spełniającego zasadę subsydiarności, utrzymującego decentralizację oraz zapewnienie nauczycielom godziwego wynagrodzenia.** Budowa społeczeństwa opartego na wiedzy to jedno z najważniejszych wyzwań cywilizacyjnych, od których będzie zależała pozycja Polski w przyszłości.

Jako samorządowcy w związku z nową perspektywę finansową Unii Europejskiej na lata 2021-27 i Krajowym Planem Odbudowy (KPO) **postulujemy zwiększenie w nim udziału sektora samorządowego.** Marginalizacja sektora samorządowego jest szkodliwa dla mechanizmu wydatkowania funduszy UE, gdyż **polские samorządy w realizacji poprzednich perspektyw finansowych już udowodniły, że najlepiej w całej UE radzą sobie z absorpcją funduszy.** Nie możemy jednak dopuścić, aby na skutek odgórnych zmian w podatkach nastąpił kolejny spadek nadwyżki operacyjnej samorządów, która ma wpływ na zdolność do kolejnych inwestycji, na czym cierpią również lokalni i regionalni przedsiębiorcy.

Samorządowcy skupieni w Stowarzyszeniu Gmin i Powiatów Małopolski podkreślają jak ważne dla rozwoju lokalnego i regionalnego jest zapewnienie samorządom możliwości realizacji nowych, ambitnych inwestycji w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej w latach 2021-2027. **Ale by to się udało niezbędne jest także zwiększenie dochodów JST, co zapewni fundusze na konieczny wkład własny.**

Polska swój „złoty wiek” rozwoju gospodarczego przez ostatnie 30 lat zawdzięcza w dużej mierze decentralizacji i sprawnie działającemu samorządowi terytorialnemu. Kolejny skok cywilizacyjny będzie możliwy jedynie w sytuacji, gdy samorząd terytorialny będzie mógł swobodnie realizować swoją misję i będzie miał stabilne fundamenty finansowe.

prof. Jan Tadeusz Duda

Przewodniczący XXXVI WZC SGiPM

Kazimierz Barczyk

Przewodniczący SGiPM